

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v omenjenih posiljenih knjigah itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— "
četrt leta 2-50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznaniha sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Vabilo

k seji upravnega odbora „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“

ki bo

dne 27. decembra 1912 ob 2. popoldne v
načelstveni sobi Učiteljske tiskarne v
Ljubljani, Franciskanska ul. 8.

DNEVNI RED:

1. Predsednik otvori sejo.
2. Tajnikovo poročilo.
3. Blagajnikovo poročilo.
4. Poročilo o »Zavezinih listih«.
5. Poročilo o slavnosti 25letnice Zaveze.
6. Slučajnosti.

Vodstvo Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Predsednik: L. JELENC. Tajnik: VIL. RUS.

Izprememba § 55. drž. šol. zakona.*

Dunaj, 28. novembra 1912.

Naučni odsek je predložil 28. t. m. parlamentu poročilo o izpremembi § 55. drž. šol. zakona, ki se izprememba materialnim položajem ljudskošolskega učiteljstva. Državni šolski zakon prepisuje, kakor znano, ureditev učiteljskih plač deželni zakonodaji ter določa le nekaj splošni princip, da morajo biti minimalni učiteljski prejemki taki, da se zamorejo učitelji in podučitelji povsem posvetiti svojemu poklicu, ne da bi se morali pečati s postranskimi posli. Prejemki morajo biti taki, da morejo učitelji vzdržati tudi krajevnim razmeram primerno svoje rodovine.

Ta določba se je pokazala za povsem nezadostno. V raznih deželah so učiteljske plače povsem različne, in kar je glavno, § 55. ne more prisiliti dežele, da izboljšajo učiteljem prejemke, ki so bili morda neposredno po izvedbi šolskih zakonov razmeram primerni, ki pa so že zdavnaj v silnem nesoglasju z življenjskimi razmerami.

V mnogih deželah so se učiteljske plače sicer regulirale, v mnogih pa ne, in sicer deloma iz popolnoma neumljivega sovraštva proti učiteljstvu. Klasična de-

* Za zadnjo številko prepozno prejeli. Uredn.

žela učiteljske bede je Kranjska. V pašaliku dr. Susteršiča ima učitelj po 10 letih 1080—1480 kron letne plače in če je služil 40 let, prejema 2080—2680 K na leto. Toda na Kranjskem doseže le 10 odstotkov vseh učiteljev sijajne dohodke četrtega službenega decenija.

Uboga Istria je temu nasproti pravi eldorado, tam se gibljejo učiteljske plače med 1980—3600 K, na Štajerskem od 1200—2800 K, na Koroškem od 1600 do 3600 K itd. Na Kranjskem so torej učiteljske plače manjše kakor one državnih slug, uvrščenih v kategorijo državnih poduradnikov! V prav nobeni avstrijski kronovini pa ne dosežejo učiteljske plače one višine, kakor plače državnih uradnikov IV. kategorije, to je onih, ki so absolvirali 4 razrede srednje šole, oziroma meščansko šolo in katerih letni prejemki varirajo med 2360 K (v prvih desetih letih) in 4560 K (v četrtem službenem desetletju).

Ker je bil boj za izboljšanje gmotnega položaja v mnogih deželah brezuspešen, se je učiteljstvo složilo k skupni akciji ter zahtevalo, da postavi država nova in konkretnjša načela glede določbe učiteljskih plač.

Tako je nastala akcija za izpremembo § 55. drž. šol. zakona, ki se je izkazala toliko uspešno, da se nahaja od danes naprej pred plenurno zbornico motiviran, od posebnega odseka preštudirani in priporočen predlog, ki podaja v bistvu le podrobno interpretacijo § 55. drž. šol. zak., določujoč višino »minimalnih učiteljskih prejemkov«.

Po predlogu naučnega odseka mora dobiti vsak usposobljen učitelj, v dobi od 4.—10. službenega leta to, kar prejema državni uradnik XI. čin. razreda na plači in aktivitetnih dokladah, od 10. do 17. prejemke X. čin. razr., od 17.—25. I. IX. čin. razreda, od 26.—35. I. VIII. čin. razreda. Od let, dosluženih pred izpitom usposobljenosti, je vračunati v službeno dobo najmanj 2, najmanj 1 leto po izpitu usposobljenosti mora biti učitelj definitivno nastavljen, ravnatelj, nadučitelj, šolski voditelji morajo dobivati še posebne funkcijske doklade.

Tako se glasi v bistvu »učiteljska predloga«. Toda učiteljstvo si mora biti na jasnem, da je danes v tej važi in dalekosežni zadevi storjen šele prvi korak. Treba bo še premmogo vstranosti in potrpljenja, preden postane predloga — za-

kon. Mnogobrojni učiteljski prijatelji bodo v parlamentu gotovo vse storili, da premagajo velike težkoče, ki se stavijo pravičnim željam pionirjev kulture nasproti.

Trgovska visoka šola.

Prizadevanje eksportnih akademikov, da bi eksportni akademiki na Dunaju priborili oficialno priznanje trgovske visoke šole, zavzema vedno večje kroge.

Dne 21. pret. m. je bilo v veliki dvorani nižjeavstrijskega obrtnega društva občno zborovanje eksportnih akademikov, ki je bilo sijajna manifestacija za upravičenost njih zahteve. Referiral je eden slušatelj eksportnih akademikov o pomanjkljivosti tega zavoda, ki je sedaj samo del trgovskega muzeja, poudarjal potrebo trgovske visoke šole, predložil v glavnih potezah organizacijo nove visoke šole in razpravljal o vplivu te šole na trgovca, živečega v praksi.

Eden absolviranih eksportnih akademikov je uspešno dokazal, da je trgovska visoka šola eminentna potreba in zahteva najširših trgovskih, industrijskih in obrtnih krogov. Tako važna korporacija, kakor je državni železniški svet, je soglasno sklenil že pred leti, da se morajo absolventi eksportne akademije smatrati za enakovredne absolventom tehnike, juridične fakultete in drugih visokih šol. To se je sklenilo z odobravanjem treh ministrstev: trgovskega, železniškega in ministrstva javnih del. Da se naučni minister vitez Husarek, ki je obenem vseučiliški profesor poteguje za zahteve eksportnih akademikov, je znak, da smatra trgovsko visoko šolo res za zavod, na katerem se bo gojilo znanstvo, in sicer trgovsko znanstvo, ki je danes šele v začetku velikega razvoja. Trgovska visoka šola, ki bi naj se razvila iz že 14 let obstoječe eksportne akademije, na kateri se je število slušateljev tekom let podvajalo, bi vzgojila avstrijski trgovini generalni štab, ki bi bil usposobljen po svoji kvaliteti, da je uspešen konkurent naraščaju tujezemskih visokih šol. Ker naša država nima lastnih kolonij, mora gledati, da se tembolj po kvaliteti svojih izdelkov in po organizaciji svoje trgovine pridobi vedno novih trgov in odbija konkurenco. To je možno le tedaj, če ima akademično izšolan trgovski naraščaj.

Od strani profesorskega zbora je s strokovnjaškim izvajanjem in izborni satiro utemeljeval upravičenost trg. visoke šole profesor Grunzel, kapaciteta na narodno-gospodarskem polju. Isto sta poudarjala in zagotovila svojo pomoč drž. poslanca Friedmann in Günther, ki je obenem predsednik izpraševalne komisije na eksportni akademiji.

Zalibog ni bilo nobenega slovanskega poslanca na zborovanju, dasi so bili vsi klubi povabljeni. Ker je slušateljstvo eksportne akademije po polovici slovansko, bi bilo pač želeli, da bi bil prišel kateri na Dunaju navzoči slovanski poslanec na zborovanje, tembolj ko se vedno vpije o zatiranju Slovanov na Dunaju in živimo v dobi zapiranja Komenskega šol. V takih časih bi bilo tem nujneje potrebno, da bi slovanski poslanci stopali v stike z delom inteligence dunajskih Slovanov in branili njene zahteve. Pač pa je došel od predsedstva državne zbornice dopis, ki se vrlo dobro zavzema za eksportne akademike. Nadalje so se razne trgovske in obrtne korporacije potegnile za trgovsko visoko šolo. Celo iz daljne Kanade in Kavkaza so došli telegrami, ki kažejo, kako si tudi v tujezemstvu živeči avstrijski trgovci žele stanovske visoke šole.

Jugoslovanski poslanci so deputaciji slušateljev eksportne akademije obljubili svojo podporo, in želeli je, da izpolnijo to svojo obljubo ob primernem času.

Opozarjamo našo javnost, da obstoja na Dunaju društvo jugoslovanskih študentov trgovskih znanosti, »Jugoslavija«, ki je, dasi mlado, krepko in številno ter zasluži podporo in pozornosti jugoslovanske javnosti.

K proračunu naučnega ministrstva.

Trst, 29. novembra 1912.

V proračunu tega ministrstva vidimo pač vsote 14.000 K za poučevanje nemščine po Primorskem (nagrade učiteljem), ne vidimo pa postavke za prepotrebno drugo mesto deželnega šolskega nadzornika za slovanske šole. Zdaj imamo na Primorskem eno hrvaško državno gimnazijo (Pazin), eno zasebno hrvaško realko (Volosko), slovenske vzporednice na goriški gimnaziji, hrvaško državno učiteljsko v Kastvu, hrvaško zasebno žensko učiteljsko v Pazinu in slovensko možko učiteljsko v Gorici. Poleg tega ima edini slovenski deželni šolski nadzornik nadzorovati tudi trojezično žensko učiteljsko v Gorici, več srednješolskih in učiteljskih pripravnic in vse slovenske in hrvaške ljudske šole od Predila doli do istrskih otokov. K temu prihaja še slovenski in hrvaški pouk na državnih ljudskih in srednjih šolah v Trstu in Pulju. In vse to naj opravlja en sam deželni šolski nadzornik! To kaže, kako zanemarljiva vlada slovensko šolstvo na Primorskem!

Na Kranjskem so že davno ustanovili mesto nemškega deželnega šolskega nadzornika, dasi sta bila že prej nameščena dva deželna šolska nadzornika. Seveda, če se vladni krogi zadovoljujejo s tem, da dobivajo vsako leto od edinega slovanskega šolskega nadzornika na Primorskem slučajno letno poročilo, potem ne čutijo potrebe za ustanovitvijo še enega mesta. Za nas pa stvar nikakor ni rešena s istim poročilom. Mi zahtevamo, da se da takemu funkcionarju prilike, da se intenzivno bavi s podrejenim mu šolstvom, ker le v tem slučaju more vršiti svoje važne dolžnosti. Opozarjamo le na to, da se učiteljstvo ljudskih šol sploh ne

LISTEK.

Iz umetniškega sveta.

Slovensko deželno gledališče.

»Ptčar«. (Der Vogelhändler.) Besedilo pisala West in Held, ugalsbil K. Zeller. Druga opereta v sezoni, stara znana po svojih lepih melodijah, ki niso izgrešile svojega namena. Ne bom navajal zavite vsebine operete, omejim se le na njeno uprizoritev. Bila je prenapeljena in ne dovolj pripravljena. Vzrok tiči v težkočah, ki se ima gledališče z njim boriti, zato se marsikaj oprost. Glavno vlogo so dali tenoristu Vondri. Smilji se mi. Ima sicer dober material, toda izšolati bi ga bilo treba. Ta večer se je dal opravičiti z angino, kar je režiser naznanil šele po prvem aktu. Drugod bi občinstvo žvižgalo, pri nas je potrpečlo in Vondru odpustilo, ker je le zato pel, da je sploh omogočil predstavo. Domačin Kovač (tenorist) je v vlogi Stanislava imel večjo srečo. Konstatirati se mora, da napreduje.

Ugajal je zlasti v prvem dejanju (duet) in dobil od dijaškega parterja demonstrativen aplavz. Kovač je priden in se mu leseni kretanj ne sme zameriti, saj je začetnik. Pohvalo zaslužiata nato Richterjeva in subreta Fantova. Obe sta igrali in peli poslušalcem v veselje. Da ni bilo dolgega, je poskrbel Povhe, opustil bi le lahko ono jamranje, ki ga poznamo že iz njegovih drugih operetnih vlog. Naj ne postane priskuten! Dve profesorski karikaturi, groteskni in komični figuri sta postavila na oder Bohuslav in Bukšek ter sta izvrstno zabavala. Profesorjem bržkone nista bila všeč! — Pozabiti ne morem Bukšekove, ki ji vloge starih žensk tako dobro pristojajo. Kreacijo baronese Adelajde je hvalno pogodila. — Nekatere točke operete so morali ponavljati, najlepša pesem o slavčku (Wie mein Ahnl zwanzig Jahr) ni prišla do veljave. Orkester je pod Hrazdiro lepo igral, zbor ni znal tekstov, suflerka časih preglasna. Repriza je bila baže boljša od premijere.

—ec.

Na slovensko deželno gledališče

so angažirali Harfner-Karasa, opernega in operetnega tenorista, ki ima na repertoaru okoli 150 oper in operet, in primadono Lowczynsko, ki je na glasu kot pevka prve vrste. Tako bo vendar naša operna kriza rešena! —ec.

Telovadno društvo Sokol I. v Ljubljani

goji poleg telovadbe tudi glasbo. V soboto, dne 7. t. m., je priredil v Mestnem domu čajev večer. Menjavali so se nastopi društvenega salonskega orkestra s prednashanji mešanega pevskega zbora, ki je zapel dve Devovi koroški narodni pesmi, Schwabova zbora »Slanico« in »Vasovalca«. Samospev je bil zastopan po dr. B. Ipavčevi »Nezakonski materi« in Adamičevi »Pri zibelci«, ki ju je ljubko podala gospodična Štefka Skrbinskova.

—ec.

Klub dramatičnih diletantov v Sezani

je uprizoril preteklo nedeljo z lepim uspehom Ganglovo dramo »Sin«.

spominja, kdaj je bila na Primorskem zadnja deželna učiteljska konferenca! In vendar bi se morala vršiti vsakih šest let! Ali morda za Primorsko niso potrebne take konference? Seveda, po nazorih vlade — ne. Ali oni, ki poznajo šolske razmere na Primorskem, so drugega mnenja o tem. Ali ni naravnost škandalozno, da v tržaški okolici še vegetirajo za mladino v 13. in 14. letu slaboznani nadaljevalni tečaji, kakor v kaki alpski, od prometa oddaljeni deželi?! In kje so na Primorskem slovanske meščanske šole? Seveda naš delavec naj ostane glup, naj zna kvečjemu kamenje tolči; za boljša dela v industrijskih podjetjih se potem importira tujec, ki gleda našega, v izobrazbi zanemarljivega delavca kakor heteljše iz meščanskih šol; pri nas so za to. — Drugod se rekrutira dijaštvo učito ustvarili nekaj mizernih enoletnih tečajev pod donečim imenom c. kr. pripravnic, ki jih pa (Sežana!) morajo zatvarjati, ker ni učencev.

In knjige za ljudske šole? Deželna učiteljska konferenca bi mogla in morala dati inicijative za taka vprašanja. Naša pokrajina ima svoje posebne potrebe glede šolske organizacije; saj vendar ne bomo menda vedno trpeli, da Slovenec le takrat odhaja na morje kadar z lačnim trebuhom obrača skrbni (!) domovini hrbet! Torišče za taka razmotrivanja je ravno deželna učiteljska konferenca. A pri nas takih konferenc ni, ker edini slovanski deželni šolski nadzornik izmed kupov aktov in zaradi nagromadenega dela sploh ne more priti do tega, da bi jo sklical.

Zato moramo odločno zahtevati, da se čim prej ustanovi še eno mesto deželne šolskega nadzornika za slovansko šolstvo na Primorskem! Proračunske razmere — kakor dokaj radi naglašajo ob raznih prilikah — tu ne smejo prihajati v poštev. Če proračun zmre milijone za širjenje nemštva, se morajo najti tudi potrebni tisočaki za naše zahteve!

Obrtno šolstvo v Trstu.

Pomen obrtno-nadaljevalnih šol za obrtnike.

Ministrstvo za javna dela posvečuje veliko pozornost obrtnemu stanu. Saj je znano, da se more v današnjem eksistenčnem boju le zadostno izobraženo občinstvo uspešno razvijati, zato pa tudi bolj pazi, da se resnično izvaja novi obrtni zakon!

Ta zakon je stopil v veljavo dne 5. februarja l. 1907. Za obrtnike je uvedel mnogo novega, pred vsem pa odreja, da bodo postajali v bodoče mojstri le resnično zadostno izobraženi obrtniki. — Dostoj za duševno obrtnikovo izobrazbo ni nihče vprašal. Obrtniki so se učili 2 ali 3 leta kot vajenci, po tej dobi so dobivali od mojstrov ali zadrug učna izpričevala, so službovali par let kot pomočniki in kot taki so si brez težave dobivali dovoljenje za izvrševanje samostojne obrti.

Po novem zakonu bo to drugače! — Vsak vajenec se mora učiti najmanj 2 in največ 4 leta, in mojster oziroma zadruga mu da izpričevalo. S tem pa še ni pravi pomočnik, ampak le pomagač. Ako hoče postati pomočnik, mora napraviti pred posebno izpraševalno komisijo pomočniški izpit. Ta obstoji v tem, da pomagač dokaže, da zna praktično zares izvrševati svojo obrt, — dokazati pa mora tudi, da je za obrt primerno teoretično izobražen! — Vprašan je namreč pri izpitu iz obrtnega računstva razne kalkulacije, pokazati mora, da razume knjigovodstvo in da bo zmožen v vsakem slučaju samostojno korespondirati s svojimi odjemalci. — Šele na to mu izda izpitna komisija pomočniško izpričevalo. Kot pomočnik mora služiti vsaj 2 leti, potem pa na podlagi svojega pomočniškega izpričevala lahko prosi za dovoljenje, da sme pričeti obrt kot mojster.

Postati samostojen obrtnik po novem obrtnem zakonu tedaj ni lahko, in tako je prav! — Velika večina današnjih mojstrov zna komaj, komaj napisati račun o svojih izdelkih. Da bi si vodili knjigovodstvo, ali da bi sami dopisovali v lepem jeziku svojim odjemalcem, tvornicam itd., je popolnoma izključeno! — In res je, ako pravi ministrstvo: »Taki obrtniki so sramota za kulturno državo.« Poudariti pa moramo zlasti, da so taki ljudje tudi sami zase veliki reveži; v potu svojega obraza si zaslužijo komaj toliko, da se beraško preživijo. Da bi tekmovali med seboj, oziroma dosegli uspehe proti izobraženejšemu tujcu, o tem ni niti govora! — Da se temu odpmore, je ustanovila država obrtno-nadaljevalne šole, v katerih se vajenci teoretično primerno izobražijo. Zato je pa tudi ukazala, da so po § 99. b obrtnega reda vsi vajenci primorani te šole obiskovati. § 100. obrtnega reda pa odločno ukazuje mojstrom, da morajo dati vajencem za

obiskovanje teh šol zadosti časa, drugače se jih kaznuje z globo od 5—200 K, in če se to ne pomaga, se jim odvzame pravica imeti vajence!

Do sedaj je bila v Trstu le na italijanski obrtni šoli za vajence vseh narodnosti obrtno-nadaljevalna šola. Naši slovenski dečki se seveda na tej šoli niso naučili ničesar, saj se tu poučuje samo v laškem jeziku! Letos smo pa s podporo naših slovenskih denarnih zavodov mogli tudi Slovenci otvoriti na tukajšnji »Slovenski trgovski šoli« za vajence vseh strok svojo slovensko obrtno nadaljevalno šolo!

Obrtniki! Ako nočete priti v navzkrižje z zakonom in vam je le količjak pri srcu napredek slovenske obrti v Trstu in njega okolici in napredek Slovenstva sploh, pošljite svoje vajence v našo obrtno-nadaljevalno šolo in poskrbite tako, da bo mogoče našemu obrtnemu naraščaju uspešno konkurirati z vedno bolj vsiljivim tujcem, ki so mu že davno na razpolago dobrote obrtnih izobraževališč omenjene vrste, ter mu je zato možno že sedaj zavzemati povsod boljša mesta, dočim se mora zadovoljiti nešolani domaćin vzlic vsej nadarjenosti in pridnosti z delom in zaslužkom slabše vrste.

Iz naše organizacije.

Štajersko

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je imelo dne 8. decembra 1912 svoje glavno zborovanje v Bočni. Predsednik tovariš Kelc pozdravi navzočnike, posebe še imenoma milega nam gosta nadučitelja v p. Kodermana in gospo tov. Pulka, čestita na prestatem izpitu usposobljenosti, oziroma stalnega nameščenja tov. Pirc, Gočar, Rojnik, Rožanc ter posebno toplo pozdravlja tov. Pulka, naduč. na Gorici, spominjaje se usode, katera je nenadoma zadela tov. Knafliča in njega, želeč obema najuspešnejšega dela na njunih sedajšnjih mestih. Po prečitaniu dopisa od društva »Selbsthilfe« se prav posebno priporoča, da vsi udje, posebno naredivši izpit usposobljenosti, pristopijo k slovenskemu društvu »Jubilejna Samopomoč«. Za nabiranje udov v našem okraju je bila določena gospodična tov. Rojnikova na Gorici, pošta Rečica v Sav. dolini, kateri naj blagovoli predsednik navedega društva tov. Schmeidek v kratkem doposlal svoj naslov in zaznamek udov, ki so že pristopili od nas, da se bo vedela ravnati pri agitaciji. Tov. Kocbek prečita neki dopis zadevajoč stanovske zadeve, na kar se je vnela prav živahna debata ter sklenil soglasno sledeči predlog: »Zveza štaj. slovenski učiteljev in učiteljic« naj v zvezi z »Lehrerbundom« dela z vsemi postavno dopuščeni sredstvi na to, da se v prihodnje nobena učiteljska moč, storivša svojo stanovsko dolžnost in delujoča popolnem v smislu narodovega napredka, ne prestavlja iz uradnih ozirov pred disciplinarno preiskavo, ker drugače trpi napredek dotične šole in ugled učiteljstva. Na drugo poročilo tov. Kocbeka se sklene z ozirom na neko posebno stanovsko zadevo, da se v poravnavo sporov, nastavljen med učiteljstvom v šolskih zadevah, izvoli posebni obrambni odsek, ki ima preiskati vso zadevo, preden dospje predpostavljeno šolskim oblastem ter se ima dotično učiteljstvo ravnati po sklepu tega odbora; kot obrambni odsek se izvoli odbor učiteljskega društva, na katerega se je učiteljskemu osebju tega okraja obračati tozadevno z natančnimi dokazi in pojasnili. Tov. Bizjak kot bivši udeleženec pettedenskega pouka na kmetijskih šoli v Sv. Juriju ob južni žel. nam je poročal prav zanimivo o izletih, ki so se jih udeležili učitelj-gojenci navedene šole v svrhu nadaljnje izobrazbe v kmetijskih strokah, ter je žel za svoj temeljito sestavljen referat prav zaslužen pohvalo navzočnikov. Tajnica gospica Pirčeva je poročala o delovanju učiteljskega društva v tem letu ter se ji predsednik v imenu društva zahvali za njen trud in temeljito poročilo.

Kakor menda vsako, tako tudi naše društvo šepa v finančnih zadevah. Tovariš blagajnik ima jako mukotrpen in brezuspešen trud, da bi spravil v red naše denarne zadeve. Sklenilo se je mlačneže še ostro opomniti na njihovo stanovsko dolžnost, ki morajo vendar dobro vedeti, da brez nič ni nič. Svoječasno se je namreč soglasno sklenilo, da je dolžnost vsake učiteljske osebe, da pripada k tistemu učiteljskemu društvu, ki se nahaja v dotičnem okraju. Naobraženega značajneža — in k tem se prištevajo učiteljstvo — menda ne bo treba opominjati na dolžnost, ki jih ima storiti. Tedaj! — Ako kateri ne more vsega naenkrat poravnati, naj si razdeli plačevanje na mesečne obroke ter naj vse plačila izvršuje potom učiteljske zadruge v Celju; dotične tiskovine so menda prejele vse učiteljske osebe. Obenem naj javijo to predsedniku ali

blagajniku učiteljskega društva! Vsaka reč se mora spraviti v red, tedaj tudi ta!

Na to je bil izvoljen soglasno prejšnji društveni odbor, in sicer predsednik Kelc, nam. Terčak, blagajnik Burdjan, tajnica Pirčeva ozirom. nam. Deleja; odbornika: tovariša Bizjak in Korban.

Ko se je še soglasno sklenilo, naj izstopi vse slovensko učiteljstvo iz družbe sv. Mohorja, in dela z vsemi silami na to, da izstopijo tudi drugi, ker družba objavlja nesramne spise ravno o tistem stanu, ki se je največ trudil, da je število društvenikov tako močno naraslo, oziroma naj »Zveza« in »Zaveza« odločno zahtevata, da društveni odbor navedene družbe opusti v popolnem tako nesramne objave, kar ni pričakovati, sklene predsednik živahno in zanimivo zborovanje, zahvalivši se za zopet mu izkazano čast. Prihodnjič vsi na Gorico!

Konjiško učiteljsko društvo je zborovalo dne 5. decembra v dvorani Narodnega doma v Konjicah. Obisk je bil dovoljen, kar priča, da imajo člani društva dobro voljo in se zavedajo velikega pomena svoje stanovske organizacije.

Kot gost je zborovanju prisostvovala gđ. Gosakova iz St. Jerneja, kot novi član pa se je z veseljem sprejel tovariš Kotnik Jožef iz Rakovca.

Po predsednikovem pozdravu so se vzele na znanje razni dopisi in poročila tovariša predsednika Schella o XXIV. glavni skupščini »Zaveze« v Celju. Referatoma tov. Schella »O okrajnih stanovskih zadevah« in pa tov. Bobiča »Nekaj malega o naših aktualnih vprašanjih« je sledila volitev odbora, v katerega so bili izvoljeni sledeči tovariši, ozirom. tovarišice: Schell, predsednik; Bobič, podpredsednik; Žgajner, tajnik; gđ. Pavličeva, blagajničarka; ga. Petričeva, knjižničarka in odborniki: Serajnik, ga. Mravljakova in Kerhlanke.

Izmed drugih točk dnevnega reda je omeniti soglasno sprejeti predlog, da se učiteljstvo tega okraja zaradi dr. Pregelejeve, v koledarju (1913) »Družbe sv. Mohorja« se nahajajoče povesti, v kateri se slika učitelj kot pohujševalec in zapeljivec ljudstva, odslej ne bo več vpisalo kot član družbe; poleg tega bo učiteljstvo vplivalo na okrajne šolske svete i. dr., da odslej ne bodo več naročili knjig učiteljem sovražne družbe. Želeti je, da temu zgledu sledijo tudi druga slovenska učiteljska društva.

Prihodnje zborovanje bo začetkoma meseca marcija 1913 v Konjicah.

Po zborovanju se je vršila v isti dvorani neprilipena prosta zabava, pri kateri nam je sedanjí gostilničar »Narodnega doma« prav dobro in po ceni postregel, zakar se mu izreka na tem mestu zahvala.

F. B.

Ormoško učiteljsko društvo je imelo svoje prvo zborovanje v novem šolskem letu v četrtek, dne 5. decembra v Ormožu. Zborovanja se je udeležilo 21 članov, t. j. 60%. Udeležba bi bila lahko boljša, ko ne bi imeli nekateri člani navado, da opravijo svoje privatne posle najrajši na dan društvenega zborovanja.

Predsednik tov. Rajšp omenja v svojem pozdravu bedno stanje učiteljstva, ki leta in leta zamažj prosjaci za izboljšanje plač. Ni čuda, da je že marsikateri uklonil svoj tilnik in se vdal tihi resignaciji. Vsa učiteljska duševnost je postala takorekorpasivna. Zato trpi tudi naš nastop napram javnosti in naša stanovska zborovanja so vedno slabše obiskana. Nadalje nam pojasni naše razmere napram nemškemu Verbandu, ki je poslal Zvezi grajalno pismo, kjer se nam očita nedelavnost v zadevi izboljšanja učiteljskih plač. Zaradi tega je storila Zveza odločne korake ter zahtevala, da se poravnava ta krivica v »Päd. Zeitschrift«. To se sicer še ni zgodilo, a čitali smo zopet o drugi netaktnosti Verbanda v zadevi učiteljev-prostovoljcev. Lehrerbundu bo treba temeljito pojasniti, da je edino ta upravičen zastopati skupne interese štajerskega učiteljstva ne pa Verband. Iz tega je pa tudi razvidno, da se naša deželna organizacija nekako sumljivo ruši. Z željo, da bi prinesla prihodnja pomlad vsemu učiteljstvu obilo cvetja in uresničjenja vseh njegovih zahtev, otvarja tov. predsednik zborovanje.

Društvu je pristopil tov. Rakuša iz Sv. Lenarta. Predsednik ga pozdravi kot našega najmlajšega tovariša, želeč, da bi prav marljivo posejal naša zborovanja.

Podpredsednik tov. Porekar izreka tov. Rajšpu v imenu društva sožalje povodom smrti ljubljene soproge in dragega očeta. V znak sožalja se vzdignejo zborovalci s sedežev.

Po prečitaniu zapisnika zadnje seje se omenijo razni dopisi. Društvo »Selbsthilfe« želi imeti v vsakem okraju zaupnika. To se odkloni, pač pa se naprosi društvo, da naznani vsak slučaj smrti ne le v »Päd. Zeitschrift« in »Popotniku«, ampak tudi v »Učit. Tovarišu«. Priporoča se pristop k Selbsthilfe in Samopomoči.

Tvrdka Zinauer pri Sv. Jakobu v Slov. goricah je poslala na ogled stereoskop z lepimi kronoplastičnimi podobami, ki krasno učinkujejo. Kdor želi aparat za šolo ali zase, naj si ga ogleda pri tov. predsedniku. (To v znanje neudeležencev!)

Tov. Rosina je na kratko poročal o izpremehi na Balkanu od miru v San Stefanu do danes. Zborovalci so bili tovarišu za zanimivo predavanje prav hvaležni.

Drugi predavatelj, tov. Šijanec, je slikal na njemu lasten humorističen način izlet na Ivanjšico. S svojim zdravim humorjem je mnogo pripomogel k dobremu razpoloženju zborovalcev. Hvala mu!

Govorilo se je tudi o znanem pamfletu na učiteljstvo v letošnjem Mohorjevem koledarju. O stališču, ki ga naj zavzame učiteljstvo napram družbi, se ni sklepalo, ampak se to prepusti našemu parlamentu — Zavezi.

Prihodnje zborovanje, združeno z občnim zborom, je 6. februarja 1913 v Ormožu.

—ič.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj je zborovalo dne 5. decembra t. l. v Gorici v »Trgovskemu domu«. Podpredsednik tovariš Leopold Furlani opraviči odsotnost predsednika tov. Križmana, nato pozdravi navzoče učiteljstvo ter sporoči, da ni mogoče predavati gosp. profesorju dr. Ozvaldu, ker se je močno prehladil. Predaval bo pri prihodnjem zborovanju.

Na to se spomni pokojnega cesarskega svetnika Vodopivca, bivšega šolskega nadzornika, ki je preminul dne 28. novembra 1912 v Gorici. Pokojni je bil prijatelj učiteljstva, prihajal je vedno k zborovanjem ter se živo zanimal za učiteljski napredek. Ker si je bil pridobil mnogo zaslug za učiteljstvo in sploh za šolstvo, ga je bilo pred leti učiteljsko društvo imenovalo tudi častnim članom. Pogreba se je udeležilo učiteljstvo v velikem številu ter mu položilo v znak hvaležnosti venec na krsto. V znak sožalja so vsi navzoči učitelji vstali s svojih sedežev.

Dalje prečita pismo gospoda profesorja Fr. Finšgerja, bivšega nadzornika, v katerem izreka svojo iskreno zahvalo vsemu učiteljstvu okraja goriškega za vse mnogoštevilne dokaze ljubezni, zahvaljuje se za častno članstvo in diplomu.

Sklenilo se je ustanoviti v smislu Zavezičnih pravil Deželno učiteljsko društvo za Goriško. Odpošlje se deputacijo v Trst k deželnemu šolskemu svetu, da pospeši in ugodno reši prošnje onih učiteljev goriškega okraja, ki so v zadnjih letih zaprosili za definitivno nameščenje. V deputacijo so bili voljeni tovariši: Križman Ign., Bajt Franc in Medvešek Peter.

Končno se sklene še naprositi c. kr. okrajni šolski svet, naj naroči za vse šole goriškega okraja načrte za risanje, ki so izšli na Dunaju v c. kr. zalogi šolskih knjig.

Politiški pregled.

* **Gosposka zbornica avstrijska.** Gosposka zbornica je 30. novembra končala razpravo glede službene pragmatike. Predloga je sprejeta z vsemi izpremehami, katere je nasvetovala komisija. Tudi dodatni predlogi kneza Schwarzenberga, ki določajo poostreitev koalicijske pravice državnih uradnikov, so bili sprejeti. Predloga odide sedaj zopet v poslansko zbornico.

* **Državni zbor.** Nemškonarodna korespondenca poroča, da se vrši zadnja seja poslaniške zbornice 20. t. m. in da se zbornica zopet snide 15. januarja, da reši tekoče zadeve. Delegacije bodo zborovale pred Veliko nočjo. Po 20. decembru bo več deželnih zborov zborovalo. Gosposka zbornica ima sejo dne 17. decembra. Predsednik poslaniške zbornice dr. Sylvester je izjavil, da se bo moral poslovnik le začasno podaljšati in da bo zadnja seja 20. decembra. V sedmih dneh mora zbornica rešiti vse nujne zadeve, a rešila jih bo le, če bodo govorniki kratko govorili. Ako le ena stranka nastopi z daljšimi govori, se brambne predloge, mali finančni načrt, službena pragmatika, začasni proračun in začasno podaljšanje poslovnika (lex dr. Krek-dr. Kramar) ne bodo mogle pravčasno rešiti.

* **Nadvojvoda Franc Ferdinand** se je mudil te dni na lovu kot gost nemškega cesarja. Ta obisk je bil seveda tudi političnega značaja, in nadvojvoda je gotovo imel s cesarjem Viljemom prav obsežne pogovore o sedanjem položaju. Listi poročajo, da bo nemški cesar vplival ugodno na rusko politiko glede srbskega vprašanja. Istočasno se je mudil v Berlinu tudi šef generalnega štaba Schemua in konferiral s šefom nemškega generalnega štaba Moltkejem.

* **Kako se bo rešilo vprašanje glede Hrvaške.** General Rhenen je imenovan za poveljnika 13. armadnega zbora v Za-